

Suomesta Irakin ja Syyrian konfliktikentälle suuntautuva liikkuvuus

Tutkijatiimi Marko Juntunen, Karin Creutz, Juha Saarinen

Helsingin yliopisto 2016

- Tutkimuksen avainkysymys:

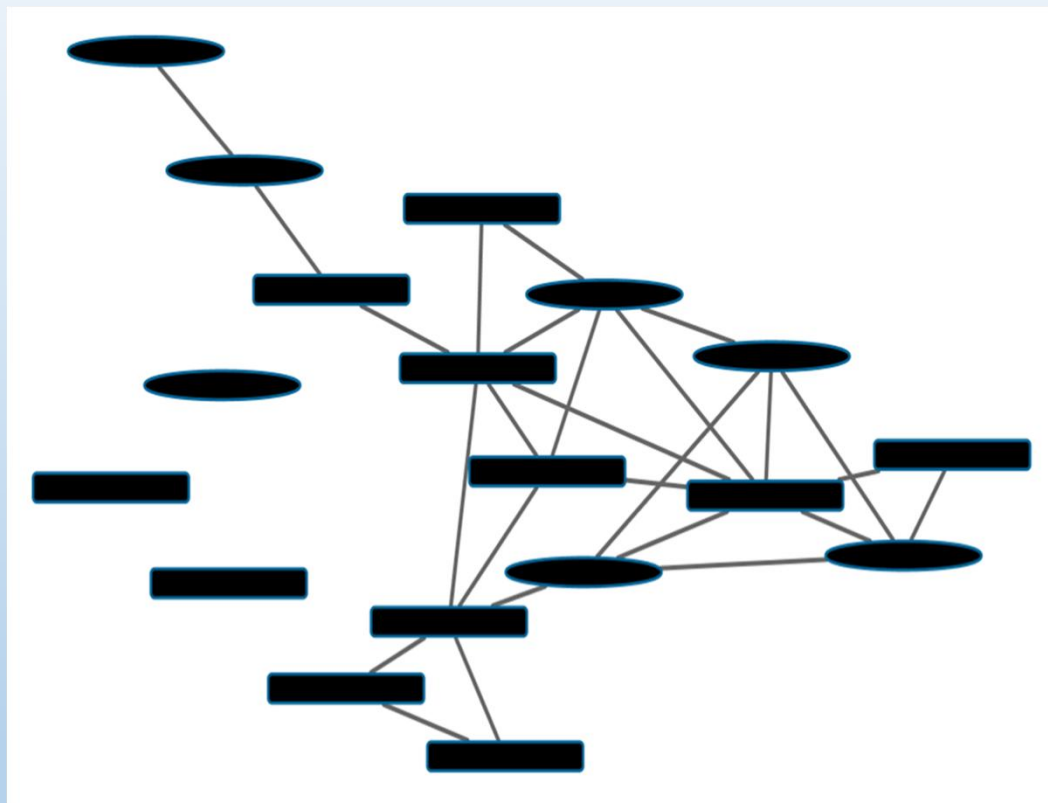
Miksi ja miten Syyrian ja Irakin konfliktikenttien ja siellä toimivien jihadististen järjestöjen – erityisesti Isisin – on onnistunut houkutella toimintansa piiriin suomalaislähtöisiä musliminuoria?

- Vastaus perustuu:

Empiirisiin aineistoihin: konfliktialueelle suuntautuvaan liikkuvuuteen kytköksissä olevien henkilöiden haastattelut ja heidän viestintä sosiaalisessa mediassa.

Verkkoaineistot

- *Snowball sampling* sosiaalisessa mediassa 2013 alkaen.
- Menetelmällä identifioitiin 18 jihadistiryhmiin liittynyttä
- kartoitettiin yksilöiden välisiä sosiaalisia siteitä sekä mobilisoitumisen taustalla olevia motiiveja.

Jihadistiryhmiin liittyneiden henkilöiden muodostama sosiaalinen verkosto Suomessa [Suorakulmiot kuvaavat miespuolisia henkilöitä ja ellipsit naisia]

Haastatteluaineisto: vierastaistelijoita?

- Konfliktialueelle matkustaneiden monimuotoisuus:
 1. Jihadististen järjestöjen aseelliseen toimintaan osallistuneet
 2. Sotilaallisen toimintaan osallistuneiden puoliset
 3. Jihadististen järjestöjen sosiaalisen ja yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuneet
 4. Konfliktikentällä toimivien islamilaisten järjestöjen humanitaariseen toimintaan osallistuneet

- *Ryhmä I*
- Matkustaneiden omaiset (vanhemmat ja sisarukset) sekä läheiset ystävät
- *Ryhmä II*
- Henkilöt, joiden tausta ja sosiaaliset piirit ovat samankaltaiset kuin Syyriaan matkustaneilla, mutta syystä tai toisesta hei eivät lähteneet konfliktialueelle.
- *Ryhmä III*
- Suomessa asuvat eri ikäiset ja eri etnisyyksiä edustavat jihadististen järjestöjen kannattajat.
- *Ryhmä IV*
- Nuorison ja syrjäytymisen parissa toimivat henkilöt
- *Ryhmä V*
- Terrorismirikoksista Suomessa tai ulkomailla tutkitut tai pidätetyt henkilöt

- Tutkimus koostuu kahdesta osiosta:
- *Taustoitus*: Kuinka ajatus "muslimien puolustamisesta" globaalissa kentässä rakentuu? Kuinka ilmiö sijoittuu suhteessa suomalaisten muslimiyhteisöjen järjestäytymisen historiaan aina 1980-1990 lukujen taitteesta alkaen?
- *Empiirinen tutkimus*: analyysi vierastaistelijailmiön taustatekijöistä, konfliktikentälle suuntautuvan liikkuvuuden luonteesta ja sieltä takaisin matkustaneiden näkemyksistä Suomeen palattuaan

Lähtöasetelma

- Islam: kirjava ja rönsyilevä keskusteluavaruus
- Monimuotoisuus on Ummaa hajauttavaa: Tästä asetelmasta kumpusivat ns. neofundamentalistiset liikkeet
- Uskonkäsityksen piirteet ilmaantuivat näkyvämmiin suomalaiseseen julkiseen tilaan jo vuosituhannen taitteessa.
- Hajanaisuudestaan huolimatta neofundamentalistiset toimijat juurruttivat Suomenkin muslimiyhteisöjen moniääniseen kenttään ajatuksen uudenlaisesta globaalista yhteenkuuluvuudesta.
- Musliminuorison tilanne muistuttaa suunnistamista erilaisten uskon auktoriteettien tuottamassa islamilaisen puhunnan kulttuurissa.

- Lähtijöiden kirjavat sosiaaliset profiilit
- syrjäytyminen ei osoittautunut keskeiseksi taustatekijäksi ilmiölle
- Edustavat eri kansallisuuksia
- Ovat asuneet eri puolilla Suomea.
- Joukossa sekä muslimitaustaisia että islamiin kääntyneitä henkilöitä
- Sekä syntyperäisiä suomalaisia että sukutaustaltaan vierasmaalaisia
- Joukossa yksin lähteneitä, sekä perheinä ja ystävän/ystävien kanssa matkustaneita
- Vaihteleva koulutustausta

Keskeisimmät tutkimustulokset

1. *Muslimiyhteisöjen voimaannuttaminen mutta millä keinoin?*

- Samaistuminen konfliktikentillä kärsivien "todellisten muslimien" kanssa.
- Konfliktin vetovoima: tarve puolustaa "muslimiveljiä" ja "-sisaria".
- Kokemus muslimiyhteisöön kohdistuvista *haasteista*, jotka näyttäytyivät haastateltaville *globaalilla, eurooppalaisella, kansallisella kuin arkisen elämän paikallistasollakin*
- Asetelma ruokkii tarvetta voimaannuttaa muslimiyhteisöä Ummaa sekä suojella muslimeja
- Unelma muslimien globaalista yhtenäisyydestä, tietoisuus moniäänisten muslimiyhteisöjen erimielisyyksistä, jotka koskevat strategioita ja toiminnan tapoja, joilla tavoitella yhtenäisyyttä
- Kyseessä ei ole radikalisoitumisen päätepiste:
- Syyriaan matkustaminen oli välietappi prosessissa, jossa nuoret etsivät vastauksia askarruttaviin kysymyksiin ja rakentavat ja uudelleenmäärittelevät uskonnollisia kantojaan.

2. Syyriaan matkustaminen ja sosiaaliset verkostot

- Kriisin alkuvaiheessa Suomessa ei toiminut järjestäytyntä värväystoimintaa
- Jihadistisen liikehdinnän verkostot rakentuivat konfliktin myötä.
- *sosiaalisilla suhteilla, etenkin pienryhmillä on keskeinen merkitys mobilisaation kannalta*
- *Tietoverkossa ei tapahdu järjestelmällistä rekrytointitoimintaa Suomessa.*

3. *Epäily toiminnan oikeutuksesta ja paluu*

- *impulsiivinen tarve auttaa ja toimia muslimien hyväksi.* lähteminen tapahtui fragmentaarisen ja puutteellisen tiedon varassa.
- Monet haastateltavat katsoivat Isisin toiminnan sekä konfliktikentällä että sen ulkopuolella kääntyneen vähitellen sitä itseään vastaan
- Lopputulokset; katumus, hämmennys, pohdiskelu

4. Keskustelun tarve ja vaikenemisen pakko

- *Vallitsevassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa on vaiettava itseään askarruttavista kysymyksistä*
- Nuorille kriittisiä kysymyksiä ei pystytä purkamaan muslimijärjestöjen keskuudessa. Nuoret jäävät yksin muodostaessaan kantojaan uskonopillisiin kysymyksiin.
- Yhteydenottoja eri viranomaisilta, viranomaisyhteistyö velvollisuus seurauksien pelossa.
- Muslimiyhteisöjen sisäisten/välisten jännitteiden kasvu. Terrorismin torjunnan varjolla voidaan marginalisoida tiettyjä tahoja ja voimistaa toisia.
- Luottamuspuolan ja vaikenemisen kulttuuri, joka heijastuu niin yhteisöihin kuin ystäväpiireihinkin.
- Imaamit joutuvat haastateltavien mukaan toimimaan nyt vakavassa ristipaineessa (viranomaiset/yhteisö)

Politiikkasuositukset

- 1 Radikalisoitumisen ennaltaehkäisy: moniarvoisen yhteiskunnan puolustaminen vaikkakin osa muslimiyhteisöistä tulkitsee tilanteen Umman tietoisena hajaannuttamisena
- 2 Islamin suuntaukset ymmärrettävä muiden järjestäytyneiden uskonnollisten ryhmien tavoin tasaveroiseksi partneriksi. Tämä on tehokkain tapa osoittaa että viranomaiset eivät pyri hajaannuttamaan muslimeja tai ohjaamaan heidän teologisia tulkintojaan.
- 3 Muslimien järjestäytymisen tulee tapahtua riippumatta poliittisesta ohjauksesta. On vahingollista pyrkiä voimauttamaan ja tukemaan "maltillisiksi" miellettyjä järjestöjä viranomaistoimin. Vältettävä keinotekoisien monopoliaseman rakentumista.
- 4 Islamilaisten järjestöjen ja suomalaisyliopistojen sekä korkeakoulujen yhteistyötä on lisättävä: tuntemus islamin ja muslimien moninaisuudesta, erilaisista opillisista traditioista sekä läntisiä muslimiyhteisöjä ympäröivistä poliittisista ja yhteiskunnallisista olosuhteista.
5. On tuettava kansalaisuuden rakentumista, johon myös jokaisen eri tavoin uskontoon suuntautuvan muslimin on mahdollista samaistua.